

Ověřování úrovně čtenářské techniky u žáků 8. ročníku ZŠ

Renata Kovářová

KATEDRA SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY, PdF OU

Anotace

Příspěvek přináší dílčí informace o výsledcích měření úrovně čtenářské techniky u žáků 8. ročníku základní školy. V rámci projektu TAČR *Vývoj diagnostické baterie čtení s porozuměním u žáků 2. stupně ZŠ* byly sestaveny diagnostické texty pro 6., 7. a 8. ročník, které by měly sloužit k rediagnostice specifických poruch učení u žáků vedených v pedagogiko-psychologické poradně.

Měření bylo realizováno prostřednictvím přístroje „eyetracker“ v základních školách v Ostravě. Přístroj eviduje oční pohyby při čtení, akustický záznam pak umožňuje analyzovat počet a typy chyb. Důležitou součástí je analýza rychlosti čtení v souvislosti s chybovostí, popř. s opravou chyb. Předkládaný příspěvek analyzuje čtení 22 žáků 8. ročníku, z nichž u 11 žáků byly diagnostikovány specifické poruchy učení.

Text pro žáky 8. ročníku

- Klíče – autorský text o 249 slovech;
- Respektuje specifické jazykové jevy, které mohou poukázat na problémy v kvantitě i kvalitě čtení (předpony, měkčení, souhláskové shluky apod.);

Kategorizace chyb

Předpoklad: při čtení fungují tři jazykové subsystémy

- sémantický (významový, tzv. V klíč),
- syntaktický (gramaticko-syntaktický, tzv. G klíč)
- grafofonický (vizuálně-percepční, tj. zrakový, tzv. Z klíč).

Absence souběžného využití jazykových subsystémů vede k chybám:

- V klíč bez opory o Z a G klíč – narušování smyslu čteného,
- G klíč a nezohlednění V a Z klíče – narušení textu z gramatického hlediska,
- Z klíč bez opory o V a G – chybné dekodování slov (zkomoleniny),
- vzájemnou kombinací klíčů vzniká škála chyb: Z, V, G, ZV, ZG, VG, ZVG + chyby plynoucí z vynechání slova (Ne) nebo čtení slova navíc (Na).

Zkoumaný vzorek a realizace měření

- Realizace měření: březen – květen 2022 na 3 základních školách v Ostravě
- 22 žáků (16 chlapců, 6 dívek);

8. ročník	Chlapci celkem	Dívky celkem	Chlapci s SPU	Dívky s SPU
ZŠ 1	5	5	3	0
ZŠ 2	5	0	3	0
ZŠ 3	6	1	5	0
celkem	16	6	11	0

Rychlost čtení

	Průměrný čas	Rozdíl mezi nejrychlejším a nejpomalejším čtením ve skupině
Žáci bez SPU	2:28	3:19 (1:38 x 4:57)
Žáci s SPU	3:08	2:21 (2:15 x 4:36)
Celá skupina	2:48	2:31 (1:38 x 4:57)

Celkové počty chyb

	Počet chyb bez oprav	Počet chyb s opravou	Součet obou typů chyb
Žáci bez SPU	106	79	185
Žáci s SPU	110	151	261
Celá skupina	216	230	446
Průměr celé skupiny	9,8	10,5	20,3

Kategorizace chyb/ celá skupina

Typ chyby	Počet chyb bez oprav	Počet chyb s opravou	Součet obou typů chyb
Z	81	189	270
V	1	0	1
G	0	0	0
ZV	69	18	87
VG	1	1	2
ZG	16	5	21
ZVG	23	13	36
Ne	15	3	18
Na	10	1	11
Celkem	216	230	446

Kategorizace chyb/ žáci bez SPU

Typ chyby	Počet chyb bez oprav	Počet chyb s opravou	Součet obou typů chyb
Z	38	70	108
V	1	0	1
G	0	0	0
ZV	34	5	39
VG	1	0	1
ZG	9	0	9
ZVG	10	2	12
Ne	9	2	11
Na	4	0	4
Celkem	106	79	185

Kategorizace chyb/ žáci s SPU

Typ chyby	Počet chyb bez oprav	Počet chyb s opravou	Součet obou typů chyb
Z	43	119	162
V	0	0	0
G	0	0	0
ZV	35	13	48
VG	0	1	1
ZG	7	5	12
ZVG	13	11	24
Ne	6	1	7
Na	6	1	7
Celkem	110	151	261

Rychlost čtení – porovnání 7. a 8. ročník

	Průměrný čas čtení textu (7. ročník)	Průměrný čas čtení textu (8. ročník)
Žáci bez SPU	2:10	2:28
Žáci s SPU	2:35	3:08
Celá skupina	2:22	2:48

Celkové počty chyb – porovnání 7. a 8. ročník

	Počet chyb bez oprav	Počet chyb s opravou	Součet obou typů chyb
Žáci bez SPU 7. roč.	43	73	116
Žáci bez SPU 8. roč.	106	79	185
Žáci s SPU 7. roč.	75	111	186
Žáci s SPU 8. roč.	110	151	261
Celá skupina 7. roč.	118	184	302
Celá skupina 8. roč.	216	230	446

Závěry

- z výzkumného šetření jsou patrné rozdíly mezi skupinou žáků s SPU a bez SPU;
- dále bude nezbytné statistické zpracování dat, které ukáže konkrétní vztahy mezi oběma skupinami;
- předkládané výsledky jsou spíše kvantitativního charakteru, pro individuální posouzení je nutný kvalitativní přístup (vztah rychlosti čtení, typů chyb, oprav apod.);

Literatura

KREJČOVÁ L. *Dyslexie. Psychologické souvislosti*. Praha: Grada, 2019.

METELKOVÁ SVOBODOVÁ, R., GEJGUŠOVÁ, I., SVOBODOVÁ, J., SEKEROVÁ, K. Vývoj diagnostické baterie čtení s porozuměním žáků 2. stupně základních škol v podmínkách inkluze. In *Študie zo špeciálnej pedagogiky*. V tisku.

METELKOVÁ SVOBODOVÁ, R. Kategorizace čtenářských chyb žáka jako ukazatel počátků porozumění textu. In: *Paidagogos*. Roč. 2016, č. 2, s. 4-48. ISSN 1213-3809.

METELKOVÁ SVOBODOVÁ, R. Čtení s porozuměním - současné výzkumné možnosti. In: *Jazyk - literatura - komunikace*. Roč. 2017, s. 4-14. ISSN 1805-689X.

ZÁPOTOČNÁ, O. *Čitateľská gramotnosť a jej rozvoj v primárnom vzdelávaní: Teoretické východiská a didaktické realizácie*. Bratislava: VEDA, 2012.

ZÁPOTOČNÁ, O. *Metakognitívne procesy v čítaní, učení a vzdelávaní*. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, 2013.

